

Sirkka-Liisa Värri

ENSIMMÄINEN ASKEL:
POSLIINILLE MAALATTU KASTE-ESINEISTÖ

Kuvataiteen koulutusohjelma
2016

ENSIMMÄINEN ASKEL: POSLIINILLE MAALATTU KASTE-ESINEISTÖ

Värri, Sirkka-Liisa
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
kesäkuu 2016
Ohjaaja: Kespersaks, Veiko
Sivumäärä: 31
Liitteitä: -

Asiasanat: posliinimaalaus, piirretyt kirjaimet, kaste, kristillinen symboliikka

Tämän taideprojektin opinnäytetyössä on valkoposliinille maalattu kaste-esineistö, käytettäväksi kastetoimituksessa. Esineistöön kuuluu kastemalja, vesikannu ja kaste-kynttilän alusta.

Suunnittelun lähtökohtana oli posliinimaalaustekniikalla toteutettu kokonaisuus, josta välittyy kristillisen sakramentin ja kasteen merkitys symbolien ja kalligrafisen tekstin muodossa.

Esineistön tuleva sijoituspaikka on Haminan evankelis-luterilaisessa seurakunnassa sijaitseva Simeon-sali.

THE FIRST STEP: HAND PAINTED PORCELAIN ARTIFACTS OF BAPTISM

Värri, Sirkka-Liisa

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Fine Arts

June 2016

Supervisor: Kespersaks, Veiko

Number of pages: 31

Appendices: -

Keywords: porcelain painting, drawed letters, baptism, symbolism of Christian

The shown completing study is an art project consisting of hand painted porcelain artifacts uses in a Baptism of a child.

The artifacts include a baptismal bowl a beakers for the holy water, and a holding plate for the baptismal candle.

The main focus for the completing study was to interpret the meaning of the Sacrament of Holy Baptism in Christian faith, executed by painting affiliated symbols and calligraphy text on the glazed porcelain surface.

Artifacts will be placed and used in the Simeon-house of the Evangelical Lutheran Parish of Hamina.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	5
2. POSLIINIMAALAUUS.....	6
2.1. Oma posliinimaalaushistoria	6
2.2. Posliinin koostumus ja käyttö	7
2.3. Posliini historiallisesti	8
2.4. Värivalmisteet ja öljyt.....	10
3. KASTE-ESINEISTÖ PROJEKTINA.....	12
3.1. Aloitus ja suunnittelu	12
3.2. Luonnoksia ja piirroksia.....	12
3.3. Materiaalit ja välineet.....	14
4. PIIRRETYT KIRJAIMET	20
4.1. Piirretyt historiallisesti.....	20
4.2. Aakkosten suunnittelu ja toteutus	20
5. KASTE SAKRAMENTTINA	24
5.1. Kasteen historiaa.....	24
5.2. Kastemaljan historiaa.....	24
5.3. Kaste ja kastetoimituksen käytäntö	25
6. KRISTILLINEN SYMBOLIIKKA JA VÄRIT	28
6.1. Symbolit.....	28
6.2. Liturgiset värit.....	29
7. LOPPUTYÖN YHTEENVETO JA ARVIOINTI.....	30
LÄHTEET	31

1. JOHDANTO

Opinnäytetyön aihe, kastemalja posliinimaalauksella, sai alkunsa sen jälkeen, kun lapsenlapseni kastettiin kesällä 2008. Kastetapahtumaa en päässyt todistamaan, koska tyttäreni perhe asuu ulkomailla.

Valokuvien ja kastetilaisuudesta tallennetun videon katselusta päivittyvä tunnelma oli vaikuttimena päätökseen toteuttaa opinnäytetyönä jotakin kastetoimitukseen liittyvää. Aihe alkoi elää ja selkiytyä ajatukseksi kaste-esineistöstä.

Tämän opinnäytetyön kirjallisessa osiossa kuvataan posliinin historiaa ja piirrettyjä kirjaimia suunnittelun alkuvaiheesta valmiin työn toteutukseen. Yhtenä osana kokonaisuutta pohdittaessa ovat kristillinen symboliikka ja liturgian värien valinta.

Tärkeimpänä koko projektin toteutumisessa oli aihesisältö eli kastetapahtuma. Kaste on ensimmäinen ihmisen osaksi tuleva sakramentti. Kaste perustuu Jeesuksen antamaan kaste- ja lähetyskäskyyn ja on tärkein kirkollisista toimituksista.

Näitä asioita hyödyntämällä ja työstämällä tavoitteeni oli tehdä nähtäväksi teos, josta välittyy kristillisen toimituksen kasteen merkitys.

2. POSLIINIMAALAUUS

2.1. Oma posliinimaalaushistoria

Oma matkani posliinimaalariksi ajoittuu 1970-luvun loppupuolelle, kun erinäisten tapahtumien myötä alkoi uusi vaihe elämässäni ja yhteensattumat johdattivat posliinimaalauksen maailmaan. Kiinnostukseni lisääntyi maalaamiseen ja halu oppia omaan tekemiseen. Silloinen opettajani oli jättämässä opetuksen, joten hänen kannustavalla myötävaikutuksella aloin opettaa kansalaisopistossa. 1980-luvun alusta lähtien olen ollut posliinimaalauksen tuntiopettajana ja tänä vuonna sain 30-vuotisen tunnuksen opetuksesta kansalaisopistossa.

Vaikuttajana ja oman tyylini löytämisessä haluan mainita koristetaiteilija Kirsti Kuusimurron. Hänen ideologinen näkemys luovasta posliinimaalauksesta loi perustan omalle tyylilleni ja tavoitteilleni. Onnenkantamoinen johdatti minut hänen pitämille kursseille ja myöhemmin myös yksityisohjaukseen.

Samoihin aikoihin posliinimaalauksen harrastukseen tuli uusia muotoja värien, öljyjen ja tekniikoiden muodossa. Käytyäni kokeilemassa erilaisten kurssien antia palasin aina tapaan maalata posliinia Kirstilta oppimani kautta.

Kesällä 2007 oli Haminan kaupungin museossa näyttely ”Kukkia ja keisareita - posliinikokoelman kertomaa”. Kaikki näyttelyssä olleet esineet kuuluivat yksityiskokoelmiin. Tämän näyttelyn yhteyteen oli koottu posliinimaalarin työpöytä tarvikkeineen, ja sain kunnian toteuttaa tämän pienen kokonaisuuden. Maalasin mallit eri työvaiheista pullalautaseen. Valmiin työn kuvassa on kahvikannu, kahvikuppi ja pieni lautanen.

Kuvio 1. Työnäytteeni Haminan kaupunginmuseon näyttelyssä 2007.

2.2. Posliinin koostumus ja käyttö

”Posliini eli porsliini on kaoliinista, maasälvästä ja kvartsista polttamalla valmistettu, murtopinnaltaan valkoinen, kova ja läpikuultava keraaminen tuote, joka syntyy siten, että maasälpä ja kvartsi sulavat ja näin syntyneet silikaatit muodostavat sulamattomien kaoliinihiukkasten kanssa tiiviin seoksen. Raaka-aineiden suhteita vaihtelemalla saadaan koostumukseltaan ja ominaisuuksiltaan erilaisia posliinilaatuja. Jos edellä mainittuun seokseen sekoitetaan luutuhkaa, se sulaa helpommin.

Kiinalainen ja japanilainen posliini on poltettu luonnosta saaduista, helposti sulavista saviseoksista. Posliini poltetaan jopa kolmeen kertaan. Ensimmäisessä poltossa (raakapoltto) 950–1 000 °C:ssa esineestä tulee luja mutta huokoinen. Toisessa poltossa (lasituspoltto) lämpötila on 1 280–1 300 °C. Koristekuviointien värit poltetaan kolmannessa poltossa 700–800 °C:ssa.

Posliinia käytetään koriste-esineissä, sähköteollisuudessa sen hyvän sähköeristyksen vuoksi sekä kemianteollisuudessa, koska se kestää liuosten syövyttävää vaikutusta paremmin kuin lasi. Posliini on myös mekaanisesti lasia vahvempi ja sen lämpölaajenemiskerroin on alhainen. Poltettu posliini on lujaa ja kestävä.” (Wikipedian www-sivut 2016).

2.3. Posliini historiallisesti

”Posliini keksittiin Kiinassa 600-luvulla. Sitä tuotiin 1300-luvulta alkaen Eurooppaan Silkkitietä pitkin. Eurooppaan ei tullut tietoa posliinin valmistusmenetelmästä, joten eurooppalaiset kehittivät omat valmistustapansa. Vuonna 1707 saksalainen alkemisti Johann Böttger kehitti toimivan posliinireseptin. Hän perusti Meißenin posliinitehtaat (Wikipedian www-sivut 2016).”

”Johan Gregor Hörold kehitti yrityksen ja erehdyksen kautta väriseoksia kunnes vuonna 1731 Meissenin tehtaalla oli käytössä 16 värin paletti. Meissenin taiteilijat valmistivat hoviin ja aatelisille tilauksesta astiastoja ja koriste-esineitä. Maalaukset esittivät kukka- ja kasviaiheita, lintuja sekä metsästyksen liittyvät aiheet. Maalaukset olivat pikkutarkkoja ja sommittelu noudatti sovittuja sääntöjä.

Koristemaalaukset tehtiin poltetun ja kuivahtaneen raakaposliinin pinnalle ja lasitus sen jälkeen. Tämä menetelmä on edelleen käytössä tehtaissa. Kyseessä on lasitteen alle maalaaminen. Useimmat taiteilijat ja harrastelijat maalaavat **lasitteen päälle**, toisin sanoen valmiin esineen pinnalle.” (Mikkelin harrastajataiteilijayhdistyksen www-sivut 2016.)

Meissenin kilpailijoiksi nousivat tehtaat muun muassa Itävallan Vienissä (1771), Ruotsin Rörstrandissa (1726), Ranskan Vincennes:ssä (1738; siirtyi Sévres’hen 1756), Saksan Ludwigsburgissa (1758) sekä Englannin Wedgwoodissa (1759).

Posliininvalmistuksen osaaminen oli 1700-luvulla himoittu taito. Venäjän valtakunnassa oli suuria haluja rakentaa oma posliinitehdas. Vihdoin keisarinna Elisabet perusti vuonna 1744 Nevan posliinitehtaan. Komisti Dmitri Vinogrados kehitti v. 1746 posliinimassan, johon hän vihdoin oli tyytyväinen. Savi raaka-aineeksi tuli eteläiseltä Uralilta ja kvartsi Aunuksesta. Tehtaan ensimmäinen kokonainen serviisi luovutettiin keisarinnalle v. 1756.

Katariina Suuren (1729-1796) aikana Nevan tehtaasta tuli Keisarillinen posliinitehdas vuonna 1765. Tuotteiden laatu kehittyi ja keisarinna tilasi loistokkaita astiastoja sekä omaan käyttöön että lahjoiksi. Esineiden muotoilussa toimivat Meissenin mallit. Saksalaisista kukista kehittyi ja vakiintui venäläisen posliinin aiheamaalaus.

1700-luvun lopulla alkoi Venäjällä syntyä yksityistä posliiniteollisuutta. Tärkeimmiksi 1800-luvun lopun tuottajiksi muodostuivat Kuznetsovin ja Kornilovin tehtaat.

Keisarillisen posliinitehtaan viimeinen gaala-astiasto Tsarskoje Selon palatsiin oli niin kutsuttu ”Purppura-astiasto”, juuri ennen vallankumousta v. 1917. Sen jälkeen tehtaasta tuli Valtiollinen posliinitehdas, joka muuttui v. 1925 Lomonosovin posliinitehtaaksi.

Kuvio 2. Keisarillisen posliinitehtaan tekemä ”Purppura-astiasto” Haminan kaupungin museon ”Kukkia ja keisareita” -näyttelyssä v. 2007 (yksityiskokoelma).

Herttoniemen kartanossa Helsingissä toimi Suomen ensimmäinen, vuonna 1762 perustettu posliinitehdas. Nykyisin Suomen tunnetuin posliinimerkki on Arabia.” (Wikipedian www-sivut 2016).

2.4. Värivalmisteet ja öljyt

”Posliinivärit ovat jauheseoksia jotka koostuvat mm. mineraaleista ja sekä synteettisistä – että luonnonpigmenteistä. Värit jaetaan kultaoksidi – ja rautaoksidiväreihin. Kultaoksidivärit sisältävät aitoa kultaa, mikä tekee niistä koostumukseltaan karkeampia ja vaikeammin käsiteltäviä kuin rautaoksidivärit. Kultaoksidivärejä ovat useat tummat sinisen sävyt, violetit ja purppurat. Keltaisen, ruskean ja vihreän sävyt sekä lämpimät punasävyt kuuluvat rautaoksidiväreihin. Värin koostumus on otettava huomioon valittaessa polttolämpötilaa.

Maalausväri valmistetaan sekoittamalla värijauhe öljyn kanssa kiinteäksi paakuksi. Käytettävä öljy valitaan mieltymyksen ja käyttötarkoituksen mukaan. Öljyinä käytetään mm. kopaivabalsamia, joka valmistetaan erään trooppisen puulajin pihkasta, sekä neilikka- ja laventeliöljyä. 1980-luvulla kehitettiin entisten liuotinpohjaisten öljyjen rinnalle myös vesiliukoiset öljyt, jotka ovat lähes tuoksuttomia ja soveltuvat myös allergikkojen käyttöön. Ohenteena eli värin irrottamiseksi siveltimeen käytetään myös öljyä.

Lysterit ovat nestemäisiä metalliseoksia, jotka poltettaessa aikaansaavat posliinin pintaan hohtavan helmiäismäisen pinnan. Esineen käsitteleminen lysterillä on yksi pintakoristelumenetelmä eikä kuulu perinteiseen sivellinmaalaukseen. Sabluunan käyttö ei myöskään ole posliininmaalausta, vaan askarteluun verrattavaa koristelua. Siveltiminä käytetään liuotinpohjaisten öljyjen kanssa aidosta karvasta, mieluiten näädänkarvasta valmistettuja siveltimiä, kun taas vesiliukoisilla öljyillä maalattaessa keinokuituiset säilyttävät paremmin muotonsa.

Posliiniesineen voi viimeistellä nestemäisellä kullalla, hopealla tai platinalla. Jalometalli levitetään siveltimellä, esim. kupin tai maljakon reunaan dreijaa apuna käyttäen. Lopullisen värinsä metalli saa poltettaessa.

Väri kiinnitetään lopullisesti posliinin pintaan polttamalla maalaus posliininpolttouunissa. Ennen polttamista värikerros on helposti poistettavissa. Jokainen värikerros poltetaan ennen kun seuraavaa kerrosta ryhdytään maalaamaan. Lämpötila polttouunissa kohoaa vähitellen 760 – 820 asteeseen. Kuumetessaan posliinin lasite sulaa nestemäiseksi ja väri kiinnittyy siihen. Huippulämpötilan saavutettuaan uuni alkaa hitaasti jäähtyä. Tämä prosessi kestää noin 12 tuntia riippuen uunin koosta ja poltettavien esineiden määrästä.” (Mikkelin harrastajataiteilijayhdistyksen [www-sivut](#) 2016.)

3. KASTE-ESINEISTÖ PROJEKTINA

3.1. Aloitukset ja suunnittelu

Kun sain mahdollisuuden tämän opinnäytetyön tekemiseen, olen siitä hyvin kiitollinen. Ottaessani yhteyttä Haminan seurakuntaan, sain siellä lämpimän vastaanoton ja tapasin siellä kappalaisen Elina Rajalan. Hän oli myönteinen ja kiinnostunut kastemaljaprojektista. Elettiin vuoden 2013 joulukuuta.

Keskustelussamme keskeisimpänä oli maljaan tuleva teksti (Mark 10:14) ”Jeesus sanoo: sallikaa lasten tulla minun luokseni, älkää estäkö heitä. Heidän kaltaistensa on Jumalan valtakunta.” Tekstiä oli suhteessa aika paljon kastemaljaan sovitettavaksi, joten sen vuoksi projekti laajeni kaste-esineistöksi. Lisänä maljaa liitettiin jalka, johon tuli teksti: ”Jeesus sanoo: Mark. 10:14”. Kastemalja reunoille tuli teksti: ”Sallikaa lasten tulla minun luokseni, älkää estäkö heitä.” Muotokieleltään sopiva vesikannu löytyi täydentämään kokonaisuutta, ja sen tekstinä on: ”Heidän kaltaistensa on Jumalan valtakunta”.

3.2. Luonnoksia ja piirroksia

Lähdin luonnostelemaan uudella ajatuksella, koska esineitä oli kolme yhden sijasta. Tekstin lisäksi jokaiseen esineeseen tuli symbolinen kuva-aihe ja liturginen väri oli huomioitava.

Luonnostelin eri mallisia kyyhkysiä monilla vaihtelevilla lentoasennoilla. Päädyin lopuksi valitsemaan piirretyn, yksinkertaistetun ja nokka edellä juomaan menevän, suurisilmäisen linnun. Lintu on valkoisella pohjalla, ääriviivat violetit. Kyyhkyjä pidetään Pyhän Hengen vertauskuvana. Liturginen väri kasteessa on valkoinen eli kirkkauden ja puhtauden väri. Lähtökohtana Jeesuksen kasteessa: Jeesuksen noustessa vedestä hän näki Jumalan hengen tulevan alas kuin kyyhkysen (Matt 3:16).

Toisena symbolina astioihin tehtiin risti. Risti on kristillisen uskon tärkein tunnus. Sillä ilmaisemme kuuluvamme ristiinnaulitun Kristuksen opetuslapsiin. Ristin mallin otin Haminan Marian kirkon vihkimärististä.

Kuvio 3. Symbolipiirroksia (vas) ja Haminan Marian kirkon vihkimäristi (oik).

Kuvio 4. Kaikki tekstiaiheet jäljennettynä kuultopaperilla posliinille siirtoa varten.

3.3. Materiaalit ja välineet

Kaikki osat esineistössä ovat valkoposliinia. Ne eivät kuitenkaan ole saman valmistajan tuotteita. Posliinivärinä on tumma violetti, sillä sävyllä on tehty tuputukset ja sokeriväripiirrokset. Käytän ainoastaan liuotinpohjaista sekoitusöljyä värin perustaksi. Väristä ja öljystä hierretään palettiveitsellä hammastahnamainen seos.

Tekniikkaöljynä lisätään neilikkaöljyä, joka on tuputuksessa oiva öljy, koska se pysyy kauan työstettävänä. Tuputuksella tarkoitan maalin siirtämistä sekoituslaatalta esineen pintaan, käyttäen pientä superlontuppua.

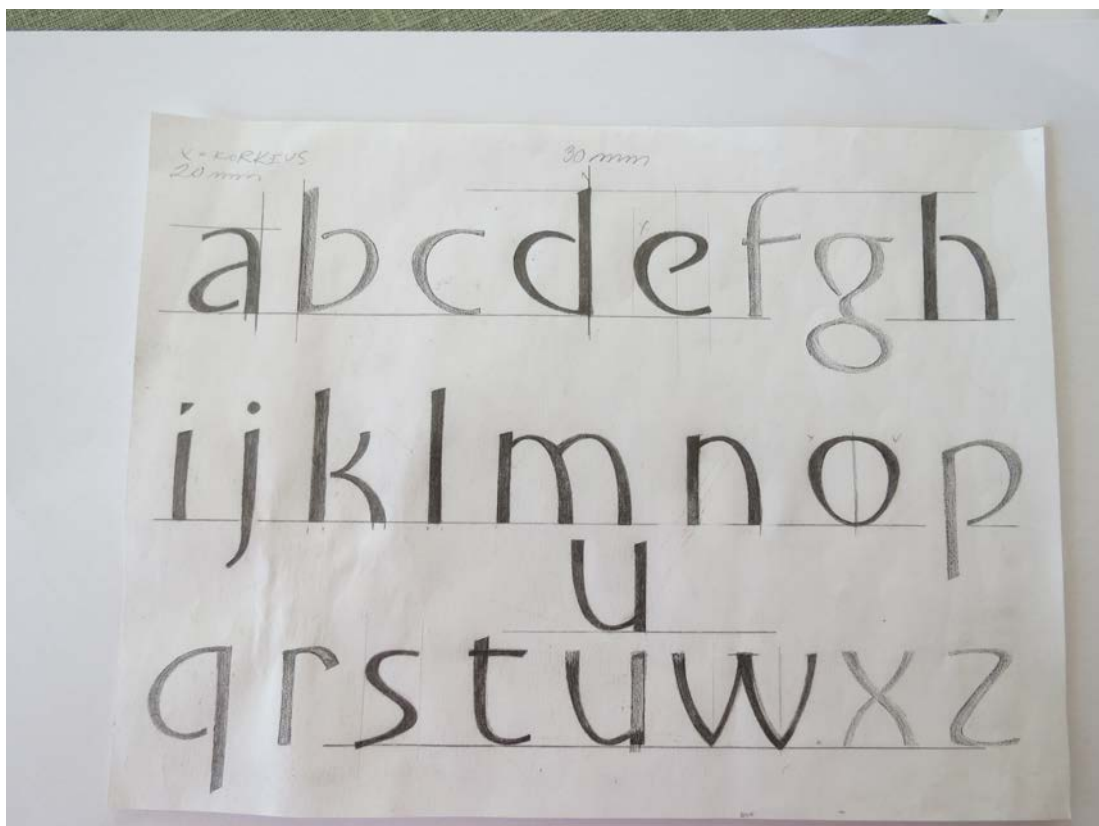
Tuputustekniikkaa on käytetty tässä projektissa maljan pohjassa, ristin ja koristekuvion yli, jotka ensin on peitetty peitelakalla ja teipillä. Myöskin maljan reunat, kannun alaosa ja jalka on tuputettu.

Lintuaiheet ja pienet ristit sekä jalan tekstin ääriviivat on piirretty sokerivärillä. Sokeriväri on seos, jossa värijauhetta on yhtä paljon kuin sokeria. Nämä sekoitetaan ja seokseen lisätään vettä. Seos on erinomainen monenlaiseen työstämiseen. Tässä projektissa linnut on piirretty sokeriväriä käyttäen hiusterällä ja tekstin ääriviivat siveltimellä. Siveltimen jouduin itse muokkaamaan parin karvan vahvuiseksi. Kaikki koikeilemani siveltimet olivat työhön sopimattomia. Siveltimen jälki on paljon pehmeämpi kuin ääriviivaterän jälki.

Esineistössä näkyvä tekstin toteutin raapetekniikalla. Raapetekniikassa tuputettu väri on kuivattu ja kuivuneeseen pintaan jäljennetään grafiittipaperilla aihe. Väri rapsutetaan esineen pinnasta pois raapeterällä tai jollakin muulla sopivalla välineellä. Tekstissä oli niin pieniä yksityiskohtia, joten jouduin muokkaamaan fondue-tikun käyttöön sopivaksi.

3.4. Tekniikkaharjoituksia ja esineiden maalaus

Halusin kokeilla erilaisia tekniikoita tekstin tekemisessä posliinille. Olin jo saanut tuntumaa väri- ja piirretyt kirjaimet -kurssin lopputyöstä, koska tein sen posliinimaalauksena. Erilaisten teräkokeilujen jälkeen, joissa käytin hius- ja tasaterää, en ollut tyytyväinen lopputulokseen. Ainoastaan sokeriväriä käyttämällä saa hyviä tuloksia hiusterällä, koska kirjoituksen päälle voi lisätä öljyllä tehdyn värin. Näiden kaikkien kokeilujen jälkeen päädyin raapetekniikkaan tässä projektissa.

Kuvio 4. Projektissa käytetty aakkosto.

Etenen maalauksen kuvailemisessa polttokertakuvien mukaan.

Ensimmäinen poltto

- maljan pohjan kuvion peitelakkaus ja tuputus sekä reunan tuputus
- kannun alaosan tuputus
- jalan koko tuputus

Kuvio 5. Esineet ensimmäisen polton jälkeen.

Toinen poltto

- maljan lintuaiheet piirretty sokerivärillä, reunan tekstit ”avattu” raapetekniikalla
- kannun lintuaihe ja pieni risti piirretty sokerivärillä, teksti ”avattu” raapetekniikalla
- jalan teksti ”avattu” raapetekniikalla

Kuvio 6. Esineet toisen polton jälkeen.

Kolmas poltto

- maljan reunoihin syvennetty sävyä, pohja tuputettu irishopealysterillä
- kannun alaosaan syvennetty sävyä, yläosa tuputettu irishopealysterillä
- jalkaan piirretty sokerivärillä kirjainten ääri viivat ja syvennetty sävyä
- kastekynttilän alusta poltettiin kaksi kertaa, risti piirretty sokerivärillä ja reuna tuputettu irishopealysterillä

Kuvio 7. Valmiit esineet.

4. PIIRRETYT KIRJAIMET

4.1. Piirretyt historiallisesti

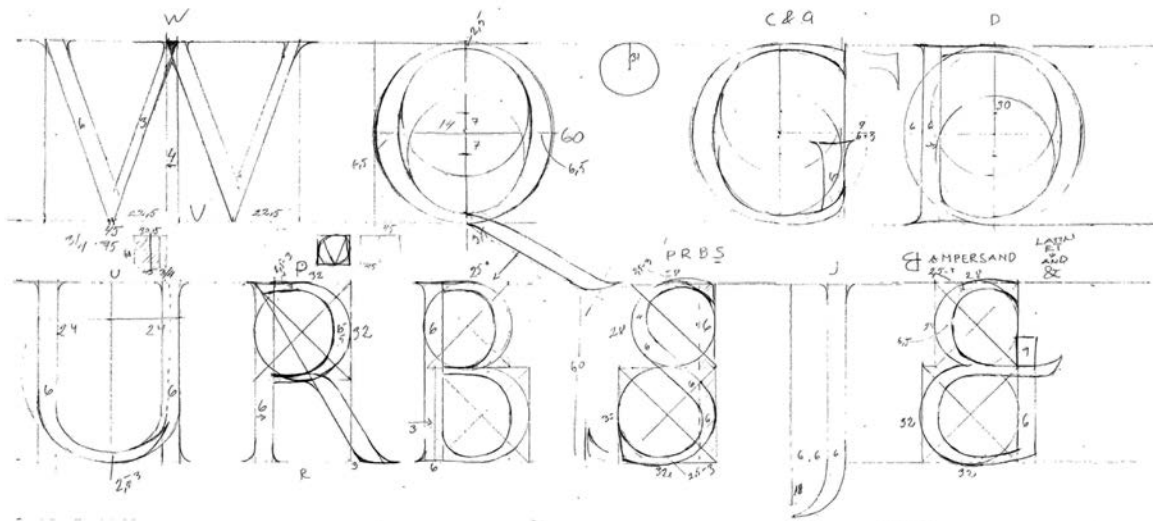
2000 vuoden takaa on peräisin kirjaimet, joista lähes kaikki länsimaiset kirjaimet ovat kehittyneet. Esimerkkinä roomalaisista suuraakkosista on keisari Trajanuksen kunniaksi pystytetyn pylvään jalustassa. Kirjaimet ovat ennen kiveen hakkaamista maalattu tasasiveltimellä kiven pintaan, josta ne taltan avulla muotoiltiin.

Kuvio 8. Trajanuksen kunniaksi pystytetyn pylvään jalustan kirjoitusta (Airas, Heiskanen & Uusitalo 1996, 18-19).

4.2. Aakkosten suunnittelu ja toteutus

Oman aakkoston suunnittelu kuului väri- ja piirretyt kirjaimet -kurssin sisältöön. Englantilainen kivenkaivertaja Tom Perkins piirsi ja opasti piirrettyjen roomalaisten suuraakkosten mittasuhteita. Säännölliset suuraakkoset perustuvat ympyrään, joka sopii täydellisesti neliön sisälle.

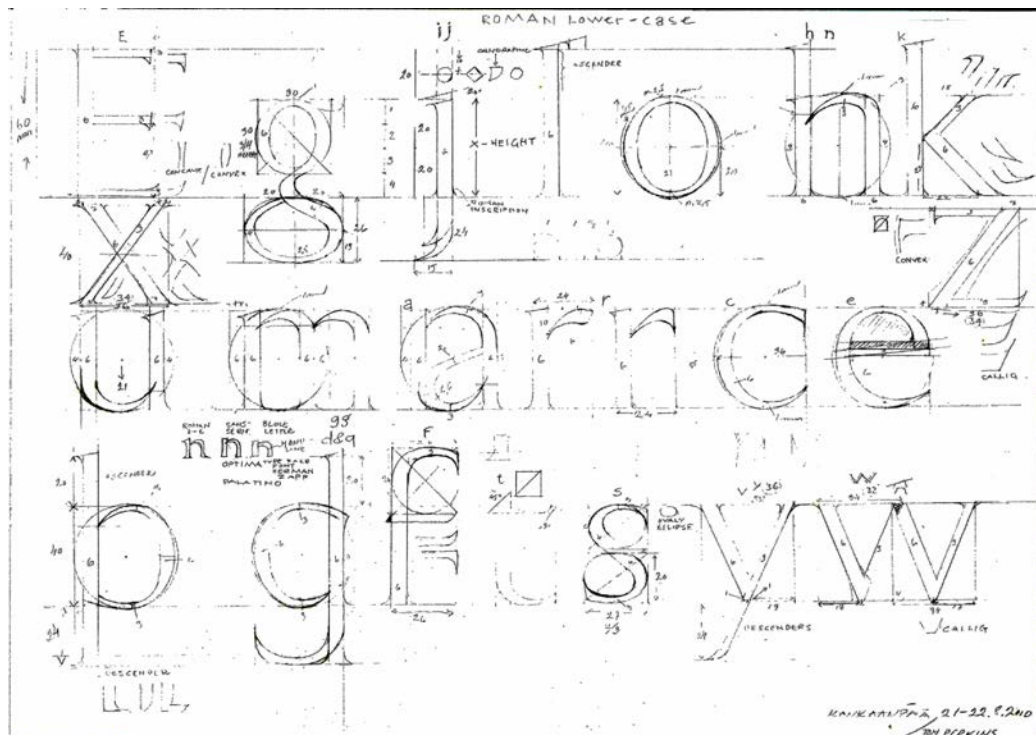

Kuvio 9. Piirrettyjen suuraakkosten harjoituksia.

Kuvio 10. Omasuunnittelemat suuraakkokset.

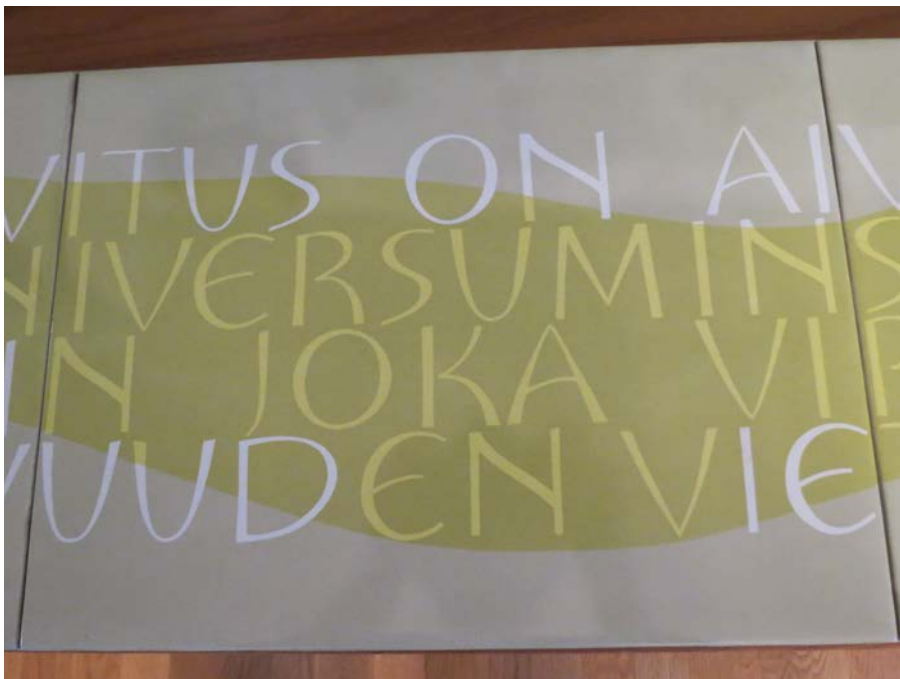
Pienaaakkosten suunnittelu tuli suuraakkosten jälkeen. Niissäkin oli hyvin tarkat kaligrafiset mittasuhteet. Kirjaimet oli selkeitä, johdonmukaisia ja muodostivat kauniin tekstikokonaisuuden.

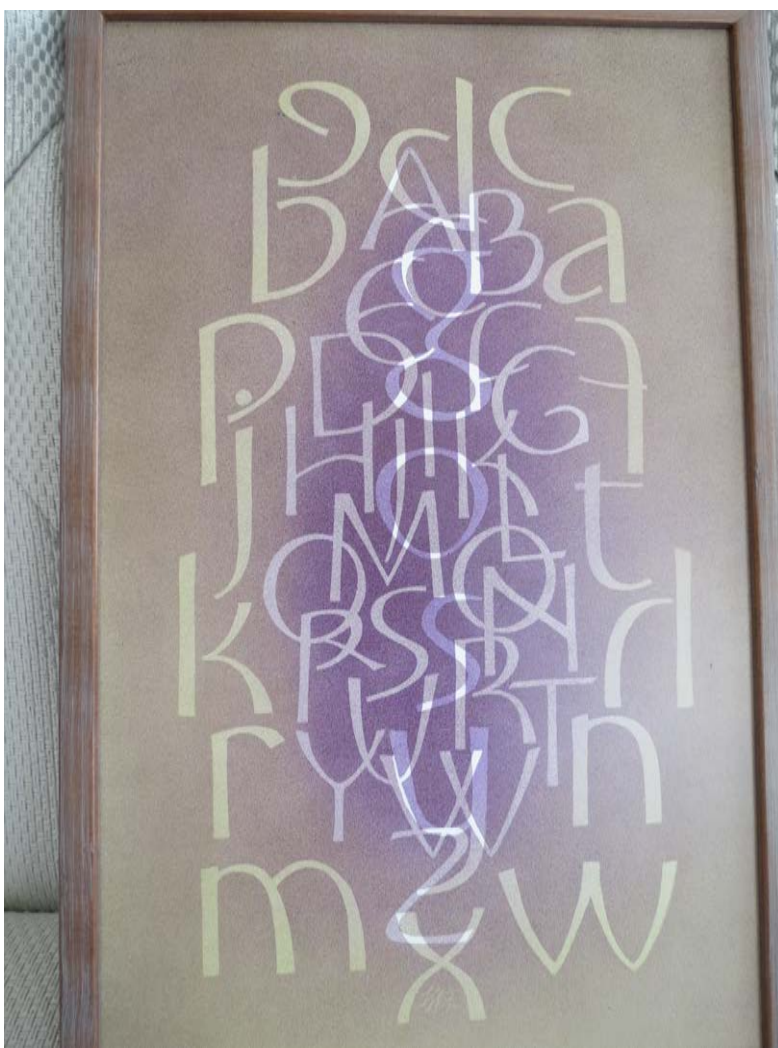
Kuvio 11. Harjoitelmia pienaakkosista.

Kuvio 12. Omasuunnittelemat pienaakkoset.

Kuvio 13. Väri- ja piirretyt kirjaimet -kurssin lopputyöni omista suuraakkosista.

Kuvio 14. Posliinilaattatyö omista suur- ja pienaakkosista.

5. KASTE SAKRAMENTTINA

5.1. Kasteen historiaa

”Kaste on kirkon perussakramentti ja yhtä keskeinen kuin messun sakramentti. Sen takia kasteen ympärille varhaiskristillisenä aikana rikas ja monimuotoinen rituaali, joka oli jo muodostunut täysimittaiseksi kristinuskon tullessa Suomeen. Myöhemmin keskiajalla tapahtui vain vähän muutoksia, jotka lähinnä liittyivät kastamisen tekniseen suoritukseen.” (Hiekkanen 2003, 115).

”Kaste oli ja on todellinen pelastustapahtuma. Se liitti kastettavan Kristuksen seurakuntaan ja tullessaan kasteessa Jumalan lapseksi ihminen siirtyi uuteen valtapiiriin, pimeyden vallasta Kristukselle kuuluvaksi, hänen omaisuudekseen.” (Hiekkanen 2003, 115).

”Kastaminen koski aluksi vain aikuisia ja kasteesta ensimmäiset tiedot ovat 200-luvulta. Se vakiintui sukupolven tai parin alueella, missä kristinuskko sai valta-aseman. Lähetysalueilla täytyi tietysti olla murrosaika tai ylimenokausi, jolloin aikuiskaste oli väistyvänä. Sitä mukaan kuin koko tai lähes koko aikuisväestö oli kastettu, tuli lapsikasteesta tärkein kastetapa.” (Hiekkanen 2003, 115).

5.2. Kastemaljan historiaa

”Lasten tai oikeammin vauvojen kastamiseen alkoi jo varhain vakiintua suurikokoinen, jalallinen kasteastia, funtti. Termi funtti tulee latinankielisestä sanasta fons, lähde, jolla alunperin tarkoitettiin ulkona olevaa paikkaa. Myöhemmin se sitten siirtyi tarkoittamaan kastevettä sisältävää astiaa, mutta myös itse vettä. Niinpä käsikirjoissa kuvailtu pääsiäisyön *consecratio fontis* ei tarkoittanut funtin, vaan siihen hankitun uuden veden vihkimistä. Funttiin liittyi sekin erikoinen seikka, että vaikka siitä tuli kirkkorakennuksen keskeisimpiä kohteita alttarin, kalkin ja soittokellojen lisäksi, sen vihkiminen ei kuulunut piispan vaan kirkon papin tehtäviin.” (Hiekkanen 2003, 116).

”Kastealtaat maalattiin aina koristeellisin värein olivatpa ne puuta tai kiveä. Niiden nykyinen ulkoasu ei siis lainkaan vastaa alkuperäistä, eikä Suomessa ole ainoatakaan funttia, joissa olisi laajempia näkyviä jälkiä keskiaikaisesta maalauksesta.” (Hiekkanen 2003, 116).

”Kivifunttien lisäksi Suomessa on kahdeksan ilmeisesti keskiajalla puusta veistettyä kasteallasta tai oikeastaan kastealtaan jalustaa, muiden muassa Hauhon ja Pöytyän kirkkoissa. Lisäksi on kuusi sellaista, jotka on tehty uudella ajalla mutta keskiaikaisen perinteen mukaisesti. Näitä on esimerkiksi Huittisissa, Kemissä ja Lappajärvellä. Edellä mainitun Leridan kokouksen määräys puufuntin vuoraamisesta metallilla tarkoitti käytännössä sitä, että niihin hankittiin erilliset metallimaljat. Kastevesi seiso i funtissa koko ajan, eikä sitä vaihdettu kasteiden välillä. Puu ei olisi lahoamatta kestänyt tällaista, ja niinpä puufuntit olivat metallisen kastemaljan kannattajia.” (Hiekkanen 2003, 116).

5.3. Kaste ja kastetoimituksen käytäntö

”Kasteessa Jumala kutsui jokaisen nimeltä omakseen. Kasteessa ihminen saa jotain, minkä vain Jumala voi hänelle lahjoittaa: uskon, armon ja siunauksen. Tämä lahja annetaan jo lapselle. Jeesus sanoi, että sallikaa lasten tulla luokseni, sillä sen kaltaisten on Jumalan valtakunta (Mark 10:13-16). Kasteen arvo ei riipu meidän asenteestamme, sillä kaste ja usko ovat Jumalan teko meissä. Kaste on tärkein kirkollisista toimituksista, ja kirkon jäseneksi voi tulla vain kasteen kautta. Kaste on uskon elämän perusta. Siinä kastettava tulee osalliseksi Jumalan armosta ja rakkaudesta. Jumala vahvistaa kastetun uskoa Pyhän Henkensä avulla. Kaste on aina voimassa. Sen liitto on varma silloinkin, kun oma uskomme horjuu.” (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon www-sivut, 2016).

”Kasteen perustana on Jeesuksen antama kaste- ja lähetyskäsky (Matt 28:18-20). Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen kastamisen lisäksi Jeesus kehottaa opettamaan

kastettua. Kristillisestä opetuksesta vastaavat kastetun lapsen vanhemmat, kummit ja seurakunta yhdessä. Lapsen vanhempien ja kummien tärkein hengellinen tehtävä on lapsen puolesta rukoileminen.” (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon www-sivut, 2016).

”Luterilaisessa kirkossa, kuten kaikissa vanhoissa kirkkokunnissa, kastetaan kaikenikäisiä lapsista aikuisiin. Henkilö voidaan kastaa vain kerran. Suurin osa kastetuista on vauvoja. Kastejuhlaa vietetään seurakunnassa noin kuuden viikon kuluttua syntymästä. Kastetilaisuus voidaan järjestää seurakunnan tiloissa tai kotona. Lapsi voidaan kastaa myös jumalanpalveluksen yhteydessä. Kotikaste on samalla jumalanpalvelus ja juhla. Kastetilaisuuden yhteyteen voidaan liittää myös kodin siunaaminen tai kodin puolesta rukoileminen.” (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon www-sivut, 2016).

”Kastetoimitus tapahtuu kastemaljan äärellä. Vesi kaadetaan kastemaljaan ennen toimituksen alkua tai juuri ennen kastekäskyä. Lasten evankeliumin (Mark.10:13-16) edellä voi esimerkiksi isovanhempi, kummi tai joku sisaruksista lukea muita sopivia raamatunlukukappaleita. Lapsen siunaamiseen voivat osallistua vanhemmat, kummit ja kastetun sisarukset.

Kastetilaisuuden kulku löytyy virsikirjan lopusta. Yksityiskohdista sovitaan kastavan papin kanssa kaste keskustelussa. Kummeilla, isovanhemmilla ja muilla kastejuhlassa läsnä olevilla on mahdollisuus osallistua aktiivisesti toimitukseen. Eri seurakunnissa saattaa olla erilaisia tapoja.

- Virsi
- Alkusiunaus
- Johdantosanat
- (Psalmi)
- Kysymykset tai kehotus
- Ristinmerkki
- Rukous lapsen puolesta

- Raamatunluku (Mark.10:13-16, Lasten evankeliumi)
- Puhe
- (Virsi tai muuta sopivaa musiikkia)
- Kastekäsky (Matt.28:18-20)
- Uskontunnustus (seurakunta seisoo)
- Kaste (kastamiseen liittyy lapsen siunaaminen
käteenpäällepanemisella, seurakunta seisoo)
- (Kastekynttilän sytytys; Lapsen syliin ottaminen)
- (Virsi tai muuta sopivaa musiikkia)
- Yhteinen esirukous
- Isä meidän
- Siunaus
- Virsi

Lapsi saa kasteesta kastetodistuksen muistoksi. Samoin kummeille annetaan kummitodistukset kastetilaisuuden jälkeen. Kaste voidaan myös merkitä vihki- tai perhe- raamattuun. Kasteen jälkeisenä sunnuntaina lapsen nimi luetaan seurakunnan jumalanpalveluksessa ja hänen puolestaan rukoillaan. Kastetun vanhemmat, sisarukset, kummit ja muu suku ovat erityisen tervetulleita tähän jumalanpalvelukseen.” (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon www-sivut, 2016).

6. KRISTILLINEN SYMBOLIIKKA JA VÄRIT

6.1. Symbolit

Symbolien kautta ymmärrämme paremmin ympäristössä olevia viestejä. Kristillinen symboliikka on rikas kokonaisuus, jonka juuret ovat juutalaisuudessa ja antiikin ajan mytologiassa.

Pakanallisetkin symbolit saivat usein uudessa tilanteessa kristillisen merkityksen, joten kristillistä symboliikkaa voidaan tulkita hyvin moniulotteisesti.

Ankkuri

Ankkuri symboloi uskoa ja toivoa, joka kestää yli kuoleman.

Avain

Pietari esitetään avaimet kädessä, koska Jeesus antoi Pietarille taivaisten valtakunnan avaimet. (Matt. 16:19)

Karitsa

Kristus, Jumalan karitsa, Agnus Dei.

Kolmio

Pyhän Kolminaisuuden vertauskuva on tasasiivinen kolmio, jolla ilmaistaan, ettei yhtäkään kolmesta voi ottaa pois kokonaisuuden hajoamatta ja että kaikki kolme persoonaa ovat tasavertaisia.

Ongelman kuviossa on kolmion tarkat rajat: Jumala ei asetu mihinkään ihmisjärjen tajuamiin rajoihin. Toisinaan kolmion sisällä on silmä - Jumala näkee kaiken.

Kruunu

Kruunu merkitsee samaa kuin seppeli eli se on iankaikkisen elämän vertauskuva.

Kukko

Valvomisen vertauskuva.

Kyyhkynen

Pyhän Hengen vertauskuva. Myös rauhan symboli. Lähtökohta Jeesuksen kasteessa: Jeesuksen noustessa vedestä hän näki "Jumalan Hengen tulevan alas niin kuin kyyhkysen". (Matt. 3:16)

Käärme

Käärme kuvaa kiusaajaa. Aihe nousee syntiinlankeus kertomuksesta. (1. Moos. 3)

Laiva

Laiva, jossa on risti, kuvaa Kristuksen ohjaamaa seurakuntaa. Vesi tarkoittaa kuvassa maailmaa. Aiheen taustalla evankeliumien kohdat, joissa kerrotaan Jeesuksesta ja opetuslapsista myrskyisellä Gennesaretin järvellä. (Matt. 8:23-26, 14:22-33)

Nykyisin laivaa käytetään puhuttaessa ekumeniasta eli kirkkojen yhteysliikkeestä.

Risti

Risti on kristillisen uskon tärkein tunnus. Sillä ilmaisimme kuuluvamme ristiinnaulittun Kristuksen opetuslapsiin.

Risti muistuttaa Kristuksen lunastustyöstä ja syntien sovituksista. Se muistuttaa Kristuksen seuraamisesta, ristin kantamisesta, Kristukseen liittymisestä.

Ristillä on useita erilaisia muotoja, mm. latinalainen, ortodoksinen tai tasasiivinen vino Andraean risti. Meillä eniten käytetty on ns. latinalainen risti.

Vihkimäristejä löytyy edelleen keskiaikaisten kirkkojemme seinämaalauksista. Piispa merkitsi kirkkoa vihkiessään seiniin 12 ristiä apostolien muistoksi. Vihkimäristi esittää Kristusta maailman keskellä sen keskellä.

Silmä

Jumala näkee kaiken. Hän tuntee salaisimmatkin asiamme.

Ympyrä

Ympyrä muistuttaa, että taivaan ilo on iankaikkinen ja kaikkea maailmasta saatavaa kallisarvoisempi.

Kristus-kuviot

INRI-symboli

"Jesús Nazareus Rex Iudaeorum", "Jeesus Nasarettilainen, Juutalaisten kuningas".

Kala

Kala on vanhimpia Kristus-kuvioita. Vainojen aikana kristityt tunnustivat toisensa piirtämällä kalan maahan, pöydälle tai seinälle. Kalaa tarkoittavan kreikkalaisen sana kirjaimet (i-kh-th-y-s) ovat samat kuin alkukirjaimet sanoissa Iesous Khristos Theou Hyios Soter = Jeesus Kristus Jumalan Poika Vapahtaja.

Kala tarkoittaa Jeesusta kuolleista nouseena Vapahtajana. Tämä juontuu siitä, että Jeesus vertasi itseään profeetta Joonaan, joka oli kolme päivää suuren kalan sisällä. (Matt. 12:39-40) Kala kuvaa ihmisiä, jotka Kristus kokoa seurakunnaksi (Matt. 13:47) sekä muistuttaa kristittyjä saamastaan tehtävästä olla "ihmisten kalastajia" (Matt. 4:19).

"Ja hän käski kansan asettua ruohikkoon, otti ne viisi leipää ja kaksi kalaa, katsoi ylös taivaaseen ja siunasi, mursi ja antoi leivät opetuslapsillensa, ja opetuslapset antoivat kansalle. Ja kaikki söivät ja tulivat ravituksi". (Matt. 14:19-20)

A ja O, Alfa ja omega

Kreikkalaisten aakkosten ensimmäinen kirjain alfa ja viimeinen omega, "Jeesus on ensimmäinen ja viimeinen, iankaikkinen Kristus, alku ja loppu". (Ilm. 22:13)

Kuvio 15. esimerkkejä Kristillisistä symboleista. (Tiekirkkojen www-sivut, 2016).

6.2. Liturgiset värit

”Liturgiset värit ilmentävät kirkkovuoden pyhien aiheita. Pyhäpäivän liturgista väriä käytetään yleensä koko seuraavan viikon ajan.

Valkoinen kuvaa iloa, kiitosta, puhtautta ja autuutta. Se on myös Jumalan, Kristuksen, taivaan enkelien ja pyhien symboli. Valkoista käytetään kirkkovuoden suurina juhlapäivinä kuten jouluyönä ja joulupäivänä, pääsiäisyönä ja pääsiäispäivinä sekä loppiaisena ja mikkelinpäivänä. Valkoisen rinnalla voidaan käyttää myös hopean ja kullan värejä.

Punainen on Pyhän Hengen, veren, tulen ja todistuksen väri. Punaista käytetään muun muassa helluntaina, pyhäinpäivänä sekä apostolien ja marttyyrien (esim. Stefanus ja Henrik) päivinä.

Vihreä kuvaa toivoa ja iankaikkista elämää, mutta on myös elämänvoiman ja kasvun väri. Vihreää käytetään loppiaisesta laskiaiseen sekä lähes kaikkina helluntain jälkeisen ajan pyhinä.

Violetti on katumuksen, odotuksen ja valmistautumisen väri. Sitä käytetään toisena, kolmantena ja neljäntenä adventtisunnuntaina sekä paastonaikana ja hiljaisella viikolla. Violetin rinnalla voidaan käyttää myös tummaa sinistä.

Musta on kuoleman, surun ja katoavaisuuden väri. Sitä käytetään Jeesuksen kuolinpäivänä eli pitkäperjantaina ja sitä seuraavana hiljaisena lauantaina.” (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon [www-sivut](http://www.suomenkirkko.fi), 2016).

7. LOPPUTYÖN YHTEENVETO JA ARVIOINTI

Tämän kalligrafiatutkintokoulutuksen lopputyön tekemisen lopuksi olo tuntuu helpottuneelta. Kaikkien vaiheiden jälkeen voi katsoa valmista työtä mielihyvällä. Tehtävä oli monivaiheinen ja siinä olisi voinut tapahtua arvaamattomiakin asioita. Kun toteuttaa posliinimaalauksella tällaisen projektin, ei aina voi itse vaikuttaa lopputulokseen. Kalligrafisesti posliinimaalaus on haasteellista. Tekstin tekeminen posliinille on ihan eri maailma, kuin perinteisesti kirjoittamalla paperille.

Taideprojektina tämä työ on jollakin tasolla onnistunut. Projektin päätyttyä voin todeta, että olin valinnut oikeat tekniikat. Olisin voinut vielä hioa tekstin välityksiä ja joidenkin kirjaimien terävyyttä. Tavoitehan oli tehdä väline kastetoimitukseen ja uutena elementtinä on kastevesikannu, jota ei ole perinteisesti käytössä. Kannusta kasteveden kaataminen kastevesimaljaan voi muodostua uudeksi käytännöksi. Toivoisin, että tämä kaste-esineistö toisi iloa monelle ja olisi toimiva sekä löytäisi paikkansa Simeon-salin kastetilaisuuksissa.

LÄHTEET

Wikipedian www-sivut. Viitattu 2.5.2016. <http://fi.wikipedia.org>

Mikkelin harrastajataiteilijaydistyksen www-sivut. Viitattu 2.5.2016.
<http://www.mikkelanglot.net>

Hiekkanen, M. 2003. Suomen Kivikirkot keskiajalla. Keuruu: Otava.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon www-sivut. Viitattu 21.2.2016.
<https://www.evl.fi>

Tiekirkkojen www-sivut. Viitattu 10.5.2016. <http://www.tiekirkot.fi>

Airas, A., Heiskanen, T. & Uusitalo, L. 1996. Kalligrafia tekstaustapas. Porvoo: WSOY.